

**BAKANLAR KOMİTESİNİN ÜYE DEVLETLERE
AVRUPA KONSEYİ DENETİMLİ SERBESTLİK KURALLARINA
İLİŞKİN CM/REC(2010)1 NOLU TAVSİYE KARARI**

(20 Ocak 2010 tarihindeki Bakan Yardımcılarının 1075. toplantısında Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilmiştir)

Bakanlar Komitesi, Avrupa Konseyi Statüsünün 15.b Maddesi şartları altında,

Avrupa Konseyinin hedefinin, özellikle ortak çıkar konularında kanunları bağdaştırarak, üyeleri arasında daha büyük bir birliği gerçekleştirmek olduğunu dikkate alarak;

Denetimli serbestlik hedefinin, suçların meydana gelmesini önleyerek ve azaltarak kamu güvenliğinin yanı sıra adil bir cezai adalet sürecine katkıda bulunmak olduğuna dikkat ederek;

Denetimli serbestlik kurumunun adaletin temel kurumları arasında olduğuna ve çalışmalarının ceza infaz kurumu nüfusunun azaltılmasına bir etkisi olduğuna dikkat ederek;

- Özellikle vatandaşların güvenliğine ilişkin, Avrupa Konseyi Devlet Başkanı ve Hükümetinin Üçüncü Zirvesinde kabul edilen Beyanname ve Eylem Planına (Varşova, 16-17 Mayıs 2005);

- 26. Avrupa Adalet Bakanları Konferansı tarafından kabul edilen 2 Nolu Karara (Helsinki, 7-8 Nisan 2005)

saygı göstererek;

- İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesini (ETS No. 5);

- Şartla Mahkum Edilen veya Şartla Tahliye Edilen Faillerin Denetimine Dair Avrupa Sözleşmesini (ETS No. 51);

- Ceza Yargılarının Uluslararası Deęeri Konusunda Avrupa Sözleşmesini (ETS No. 70);

- Kamusal yaptırım ve tedbirlere ilişkin Avrupa Kurallarına dair R (92) 16 Nolu Tavsiye Kararını;

- Yaptırımların veya tedbirlerin uygulanmasından sorumlu çalışanlara dair R (97) 12 Nolu Tavsiye Kararını;

- Ceza işlerinde arabuluculuğa ilişkin R (99) 19 Nolu Tavsiye Kararını;

- Cezaevlerinin aşırı kalabalıklaşması ve cezaevi nüfusu şişkinliğine ilişkin R (99) 22 Nolu Tavsiye Kararını;

- Toplum yaptırımları ve tedbirlerine dair Avrupa kurallarının uygulanmasının geliştirilmesine ilişkin Rec(2000)22 Nolu Tavsiye Kararını;

- Şartlı tahliyeye dair Rec(2003)22 Nolu Tavsiye Kararını;

- Cezaevi idareleri tarafından müebbet hapis cezası ve diğer uzun dönem mahkumlarının yönetimine dair Rec(2003)23 Nolu Tavsiye Kararını;

- Avrupa Cezaevi Kurallarına dair Rec(2006)2 Nolu Tavsiye Kararını;

- Suç mağdurlarına yardıma dair Rec(2006)8 Nolu Tavsiye Kararını; ve

- Tutukluluk halinin devamının kullanılmasına, gerçekleştiği şartlara ve istismara karşı güvenlik hükümlerine dair Rec(2006)13 Nolu Tavsiye Kararını göz önünde bulundurarak;

- Koruyucu Olmayan Tedbirler için Birleşmiş Milletler Standart Minimum Kuralları (Tokyo Kuralları)

ayrıca göz önünde bulundurarak;

üye devletlerinin hükümetlerinin:

- Mevzuatlarında, politikalarında ve uygulamalarında bu tavsiye kararının ekinin içerdiiği kurallar tarafından yönlendirilmelerini;

- Bu tavsiye kararını ve beraberindeki açıklamayı tercüme edip olabildiğince geniş şekilde ve daha belirgin olarak adli makamlar, denetimli serbestlik kurumları, cezaevi hizmetleri ve ayrıca medya ve genel kamu arasında dağıtmalarını tavsiye eder.

CM/Rec(2010)1 Tavsiye Kararına Ek I

Bölüm I – Kapsam, uygulama, tanımlar ve temel ilkeler

Kapsam ve uygulama

Bu kurallar, denetimli serbestlik kurumlarının kurulmasına ve düzgün işlemesine rehberlik eder. Bu kurallar, diğer devlet kurumları, sivil toplum kuruluşları ve ticari kurumlar dahil olmak üzere diğer kurumların bu kuralca kapsanan görevlerinin gerçekleştirilmesi açısından da geçerlidir.

Bu kurallardaki hiçbir şey, hükümlülerin iyileştirilmesinde daha müsait olan ilgili uluslararası insan hakları belgeleri ve standartlarının uygulamasını önleyecek şekilde yorumlanmamalıdır.

Bu kuralların, Kamusal Yaptırım ve Tedbirlere Dair Avrupa Kurallarına ilişkin R (92) 16 Nolu Tavsiye Kararıyla birlikte okunması gerekmektedir.

Ayrıca, bu kurallar, Yaptırımların veya Tedbirlerin Uygulanmasından Sorumlu Çalışanlara Dair R (97) 12 Nolu Tavsiye Kararını, Ceza İşlerinde Arabuluculuğa İlişkin R (99) 19 Nolu Tavsiye Kararını, Toplum Yaptırımları ve Tedbirlerine Dair Avrupa Kurallarının Uygulanmasının Geliştirilmesine İlişkin Rec(2000)22 Nolu Tavsiye Kararını, Şartlı Tahliyeye dair Rec(2003)22 Nolu Tavsiye Kararını, Cezaevi İdareleri Tarafından Müebbet Hapis Cezası ve Diğer Uzun Dönem Mahkumlarının Yönetimine Dair Rec(2003)23 Nolu Tavsiye Kararını, Avrupa Cezaevi Kurallarına dair Rec(2006)2 Nolu Tavsiye Kararını, Suç Mağdurlarına Yardıma Dair Rec(2006)8 Nolu Tavsiye Kararını ve Tutukluluk Halinin Devamının Kullanılmasına, Gerçekleştiği Şartlara ve İstismara Karşı Güvenlik Hükümlerine dair Rec(2006)13 Nolu Tavsiye Kararını tamamlar ve bunlarla birlikte okunması gerekir.

Tanımlar

Denetimli serbestlik: Kanunca tanımlanan ve bir hükümlüye verilen yaptırımların ve tedbirlerin toplumda uygulanmasına ilişkindir. Hükümlünün sosyal katılımını ve ayrıca toplum güvenliğine katkıda bulunmayı hedefleyen denetimi, rehberliği ve yardımı içeren bir faaliyet ve müdahale yelpazesini içerir.

Denetimli serbestlik kurumu: yukarıdaki görev ve sorumlulukları uygulamak üzere kanunca belirlenen herhangi bir birim anlamına gelir. Ulusal sisteme bağlı olarak, denetimli serbestlik kurumlarının çalışması, bilinçli ve adil kararlara ulaşmalarına yardım etmek için adli ve diğer karar mercilerine bilgi ve danışmanlık sağlamayı; tahliyelerine ve yeniden topluma uyuma hazırlamak için gözetim altındayken hükümlülere rehberlik ve destek sağlamayı; erken tahliyeye tabi kişilerin gözlemlenmesini ve bunlara yardımı; onarıcı adalet müdahalelerini; ve suç mağdurlarına yardım sunmayı da içerebilir.

Kamusal yaptırım ve tedbirler: Hükümlüleri toplumda tutan, şartlar ve/veya yükümlülüklerin verilmesi yoluyla hürriyetlerine bazı kısıtlamalar getiren yaptırımlar ve tedbirler anlamına gelir. Terim, adli veya idari bir makam tarafından verilen herhangi bir yaptırımı ve bir yaptırıma ilişkin bir karardan önce veya karar yerine alınan herhangi bir tedbiri, ve ayrıca bir cezaevi kurumu dışında hapis cezasının uygulanması yollarını tanımlar.

Tahliye sonrası yardım: bir hükümlünün, gönüllü olarak ve tutukluluktan kesin olarak salıverilmesinden sonra, yapıcı, planlı ve denetimli bir şekilde yeniden toplum içine bütünleştirilmesi süreci anlamına gelir. Bu kurallarda terim, gözaltından salıverilmeden sonra yasal dahiliyet anlamına gelen “yeniden topluma uyum” teriminden ayrılmıştır.

Temel İlkeler

1. Denetimli serbestlik kurumları, hükümlüleri denetlemek (gerektiğinde kontrol dahil), onlara rehberlik etmek ve yardım etmek, ve başarılı sosyal katılımlarını artırmak için hükümlülerle olumlu ilişkiler kurarak yeniden suç işlemeyi azaltmayı hedeflemelidir. Bu şekilde denetimli serbestlik toplum emniyetine ve adaletin adil idaresine katkıda bulunur.

2. Denetimli serbestlik kurumları, hükümlülerin insan haklarına saygı göstermelidir. Tüm müdahaleleri hükümlülerin onuruna, sağlığına, emniyetine ve iyiliğine gereken saygıyı göstermelidir.

3. Denetimli serbestlik kurumlarının suç mağdurlarına ilişkin konuları ele aldığı tüm vakalarda, onların haklarına ve ihtiyaçlarına saygı göstermelidirler.

4. Denetimli serbestlik kurumları, her bir vakanın adil şekilde ele alınmasını sağlamak için hükümlülerin bireysel karakteristiklerini, durumlarını ve ihtiyaçlarını tamamen göz önünde bulundurmalıdır. Denetimli serbestlik kurumlarının müdahaleleri; cinsiyet, ırk, renk, dil, din, engellilik, cinsel tercih, siyasi veya diğer görüşler, ulusal veya sosyal köken, bir azınlık etnik grupla ilişki, mülk, doğum veya diğer haller gibi nedenlerle ayırım yapmadan gerçekleştirilmelidir.

5. Bir yaptırım veya tedbiri uygulamada, denetimli serbestlik kurumları, hükümlünün haklarına adli veya idari kararın öngördüğünden ve suçun ağırlığına göre her bir bireysel vakanın veya doğru şekilde belirlenen yeniden suç işleme riskinin gerektirdiğinden daha ağır yük veya kısıtlama getirmemelidir.

6. Olabildiğince, denetimli serbestlik kurumları hükümlülerin bilinçli konuyu yeterli bir şekilde anlamış olmalarını ve onları etkileyen müdahalelere ilişkin işbirliğini aramalıdır.

7. Suç kesinleşmeden önceki müdahaleler, hükümlünün bilinçli konuyu yeterli bir şekilde anlamış olmalarını gerektirmeli ve masumiyet karinesine zarar vermemelidir.

8. Denetimli serbestlik kurumları, görevleri ve sorumlulukları, ve ayrıca onların kamu makamları ve diğer birimlerle ilişkileri ulusal mevzuatça tanımlanmalıdır.

9. Hizmetlerin diğer birimler veya gönüllüler tarafından gerçekleştirildiği vakalarda bile denetimli serbestlik kamu makamlarının sorumluluğunda kalmalıdır.

10. Denetimli serbestlik kurumlarına uygun konum ve tanınma ve yeterli kaynak sağlanmalıdır.

11. Karar mercileri, yeniden suç işlemeyi azaltmak ve hürriyetten mahrum bırakma alternatiflerinin kullanımını artırmak için, uygun durumlarda, denetimli serbestlik kurumlarının profesyonel danışmanlığından ve takibinden yararlanmalıdır.

12. Denetimli serbestlik kurumları, hükümlülerin sosyal dahiliyetini artırmak için diğer kamu veya özel organizasyonlar ve yerel topluluklar ile ortaklık içinde çalışmalıdır. hükümlülerin genellikle karmaşık ihtiyaçlarını karşılamak ve toplum güvenliğini artırmak için koordineli ve bütünleyici kurumlar arası ve disiplinler arası çalışma gereklidir.

13. Denetimli serbestlik kurumlarınca yüklenilen tüm faaliyetler ve müdahaleler, en yüksek ulusal ve uluslararası etik ve mesleki standartlarla uyumlu olmalıdır.

14. Denetimli serbestlik uygulamasına ilişkin olarak erişilebilir, tarafsız ve etkin şikayet usulleri olmalıdır.

15. Denetimli serbestlik kurumları düzenli hükümet denetimine ve/veya bağımsız izlemeye tabi olmalıdır.

16. Yetkili makamlar, denetimli serbestlik politikalarını ve uygulamalarını yönlendirmede kullanılacak araştırmayı teşvik ederek denetimli serbestlik çalışmasının etkililiğini artırmalıdır.

17. Yetkili makamlar ve denetimli serbestlik kurumları, toplumdaki rollerinin ve değerlerinin daha iyi anlaşılmasını teşvik etmek için denetimli serbestlik kurumlarının çalışması hakkında medyayı ve genel kamuyu bilgilendirmelidir.

Bölüm II – Organizasyon ve Çalışanlar

Organizasyon

18. Denetimli serbestlik kurumlarının yapısı, durumu ve kaynakları, kendilerine verilen görev ve sorumlulukların hacmine karşılık gelmeli ve uyguladıkları kamu hizmetlerinin önemini yansıtmalıdır.

19. Denetimli serbestlik hizmetlerinin kamu veya özel organizasyonlar tarafından sunulmasına bakılmaksızın, kurumlar yetkili makamlarca sağlanan resmi politika talimatları ve kuralları uyarınca çalışmalıdır.

20. Hükümlülere denetimli serbestlik hizmetleri sağlayan özel kurumlar, ulusal mevzuat uyarınca yetkili makamlar tarafından onaylanmalıdır.

Çalışanlar

21. Denetimli serbestlik kurumları, denetimli serbestlik çalışanlarının konumu ve çalışmaları için diğer adalet kurumlarının ve sivil toplumun saygısını kazanacak şekilde hareket etmelidir. Yetkili makamlar, uygun kaynaklar, odaklanmış seçim ve istihdam, yeterli sayıda çalışan ve iyi yönetim sağlayarak bu hedefe ulaşmayı kolaylaştırmaya çalışmalıdır.

22. Çalışanlar, yapmaları gereken karmaşık iş için bütünlük, insaniyet, mesleki kapasite ve kişisel uygunluk ihtiyacına vurgu yapacak onaylı kriterler uyarınca istihdam edilmeli ve seçilmelidir.

23. Tüm çalışanların rollerine ve mesleki sorumluluk düzeylerine uygun eğitime erişimleri olmalıdır.

24. Temel eğitim tüm çalışanlara sağlanmalı ve ilgili beceriler, bilgi ve değerleri vermeye yönelik olmalıdır. Çalışanlar, kabul edilmiş bir yolla ve ulaşılan yetkinlik düzeyini geçerli kılacak ödüllendirilmiş niteliklerle değerlendirilmelidirler.

25. Kariyerleri boyunca tüm çalışanlar, kendilerine sağlanan hizmet içi eğitim ve gelişim yoluyla bilgilerini ve mesleki yeteneklerini sürdürmeli ve geliştirmelidir.

26. Çalışanlar, hukuk, etik, organizasyonel politika, güncel metodolojik standartlar ve iş ahlakı çerçevesinde kendi takdirlerini kullanmak üzere eğitilmeli ve bunları kullanmaları sağlanmalıdır.

27. Bazı belirli suçları işlemiş olan hükümlülerle çalışan veya çalışacak olan çalışanlara uygun uzmanlık eğitimi verilmelidir.

28. Eğitimlerde, özellikle kırılgan veya farklı ihtiyaçları olan hükümlülere ve, uygun durumlarda, mağdurlara özen göstermelidir.

29. Denetimli serbestlik çalışanları, çalışmalarını etkin şekilde yerine getirmek için sayıca yeterli olmalıdır. Her bir çalışan üyesinin, hükümlüleri etkin ve insani bir

şekilde denetlemesini, onlara rehberlik etmesini ve yardım etmesini ve, uygun durumlarda, onların aileleriyle ve, uygun durumlarda, mağdurlarla çalışmasını sağlayacak bir iş yükü olmalıdır. Talebin aşırı olması halinde, çözüm aramak ve çalışanlara hangi işin öncelikli olarak ele alınması gerektiği konusunda talimat vermek yönetimin sorumluluğudur.

30. Yönetim, çalışanlara liderlik, rehberlik, denetim ve motivasyon sağlayarak denetimli serbestlik çalışmasının kalitesini sağlamalıdır. Çalışanlar uygulamalarından sorumlu olmalıdırlar.

31. Yönetim, diğer kurumlar ve ortaklarla, gönüllüler, kamu makamları, medya ve genel kamuyla sağlam çalışma ilişkileri ve iyi iletişim geliştirmeye ve sürdürmeye çalışmalıdır.

32. Yönetimin, çalışanlara mesleki uygulamalarına ve istihdam koşullarına ilişkin genel konular hakkında bir birim olarak danışması için düzenlemeler olmalıdır.

33. Çalışanların istihdam ücretleri, yararları ve koşulları, mesleklerinin konumunu yansıtmalı ve uygun çalışanları çekmek ve elinde tutmak için çalışmalarının detaylı niteliği için yeterli olmalıdır.

34. Gönüllüler, denetimli serbestlik çalışmasının belirli yönlerine dahil olabilirler. Bunlar uygun şekilde seçilmeli, desteklenmeli ve kaynaklanmalıdır.

Bölüm III

Sorumluluk ve Diğer Kurumlarla İlişkiler

35. Denetimli serbestlik kurumları, ulusal mevzuat uyarınca, adli makamlarla ve, uygun durumlarda, diğer yetkili makamlarla ilişki kurmalı ve bunlara bilgi sağlamalıdır. Bu durum genellikle gözaltının olası etkisi ve genel ve özel olarak koruyucu olmayan yaptırımların ve tedbirlerin yapılabilirliği hakkında bilgi içerir. Bireysel raporların gerektiği durumlarda, sağlanacak bilgi açıkça tanımlanmalıdır.

36. Denetimli serbestlik kurumları, çalışmalarına ilişkin genel raporları ve geridönüt bilgilerini düzenli olarak yetkili makamlara göndermelidir.

37. Denetimli serbestlik kurumları, görevlerini etkin şekilde uygulamak için diğer adalet sistemi kurumlarıyla, destek kurumlarıyla ve daha geniş sivil toplumla işbirliği içinde çalışmalıdır.

38. Denetimli serbestlik kurumları, destek kurumlarını toplumun üyeleri olarak hükümlülerin ihtiyaçlarını karşılama temel sorumluluğunu üstlenmeleri için teşvik etmeli ve bunu kolaylaştırmalıdır.

39. Denetimli serbestlik kurumları ile cezaevi hizmetlerinin tek bir organizasyon olup olmamasına bakılmaksızın, bu kurumlar cezaevindeki yaşamdan toplumdaki yaşama başarılı bir geçişe katkıda bulunmak için yakın işbirliği içinde çalışmalıdırlar.

40. Uygun durumlarda, kurumlar arası anlaşmalar, hem genel hem de özel vakalarda işbirliği koşullarını belirleyen her bir ortakla birlikte düzenlenmelidir.

41. Mesleki gizlilik, veri koruma ve bilgi paylaşımına ilişkin resmi ve açık kurallar, ulusal mevzuatça sağlanmalı ve bu ortaklıkların kurulduğu her durumda belirlenmelidir.

Bölüm IV

Denetimli Serbestlik Çalışması

Ceza Öncesi Raporlar

42. Ulusal hukuk sistemine bağlı olarak, denetimli serbestlik kurumları, uygun durumlarda, adli makamların kovuşturup kovuşturmamaya veya uygun yaptırım veya tedbirlerin ne olduğuna karar vermelerine yardımcı olmak için her bir iddia olunan hükümlü hakkında ceza öncesi rapor hazırlayabilir. Bu durumda, denetimli serbestlik kurumları bu raporun yararlı olabileceği durumlara ilişkin olarak adli makamlarla düzenli iletişime geçmelidir.

43. Ceza öncesi raporlar açıkça belirlenen bilgilere dayanmalı ve dava sırasında olabildiğince doğrulanıp güncellenmelidir.

44. İddia olunan hükümlülere raporun hazırlanmasına dahil olma fırsatı verilmeli ve uygun durumlarda, görüşleri rapora yansıtılıp raporun içeriği kendilerine ve/veya yasal temsilcilerine iletilmelidir.

Diğer Danışmanlık Raporları

45. Ulusal hukuk sistemine bağlı olarak, denetimli serbestlik kurumları yetkili makamlar tarafından alınacak kararlar için gereken raporları hazırlayabilir. Bu raporlar aşağıdaki konularda danışmanlık içermelidir:

- a. hükümlünün topluma salıverilmesinin uygunluğu;
- b. hükümlünün salıverilmesine ilişkin kararla dahil edilebilecek özel şartlar;
- c. hükümlüyü tahliyeye hazırlamak için gereken müdahaleler.

46. Hükümlülere, uygun durumlarda, raporun hazırlanmasına dahil olma fırsatı verilmeli ve mümkünse, görüşleri rapora yansıtılıp raporun içeriği kendilerine ve/veya yasal temsilcilerine iletilmelidir.

Kamu Hizmeti

47. Kamu hizmeti, hükümlünün neden olduğu zararın gerçek veya sembolik karşılanması olarak kamu yararı için ücretsiz çalışmanın denetimli serbestlik kurumları tarafından organize edilmesini ve denetlemesini içeren kamu yaptırımını veya tedbiridir. Kamu hizmeti, küçük düşürücü nitelikte olmamalı ve denetimli serbestlik kurumları, hükümlülerin becerilerini geliştirmeyi ve sosyal katılımlarını destekleyen çalışma görevlerini belirleyip kullanmalıdır.

48. Kamu hizmeti denetimli serbestlik kurumlarının, çalışanlarının karına veya ticari kar amacıyla üstlenilmemelidir.

49. Uygun görevleri belirlemede, denetimli serbestlik kurumları toplumun ve çalışmanın doğrudan yararlanıcılarının güvenliğini göz önünde bulundurmalıdır.

50. Sağlık ve güvenlik önlemleri, kamu hizmetine atanan hükümlüleri yeterli şekilde korumalı ve diğer çalışanlara uygulanandan daha az özenli olmamalıdır.

51. Denetimli serbestlik kurumları, hükümlülerin değişik becerileri ve çok farklı ihtiyaçlarına uygun görev çeşitliliğini kapsayan kamu hizmetleri tasarıları geliştirmelidir. Özellikle, kadın hükümlüler, engelli hükümlüler, genç hükümlüler ve yaşlı hükümlüler için uygun işler olmalıdır.

52. Hükümlülere üstlenecekleri iş türü hakkında danışılmalıdır.

Denetim Tedbirleri

53. Ulusal mevzuat uyarınca, denetimli serbestlik kurumları, tutuksuz yargılanmak üzere şartlı tahliye, şartlı takipsizlik kararı, şartlı veya ertelenmiş ceza ve erken tahliye sırasında denetim gibi yargılana öncesinde, sırasında ve sonrasında denetimi üstlenebilir.

54. Uymayı sağlamak için, denetim her bir hükümlünün farklı ve çeşitli ihtiyaçlarını tamamen göz önünde bulundurmalıdır.

55. Denetim sadece kontrol etme görevi olarak değil aynı zamanda hükümlülere tavsiyede bulunma, yardım etme ve motive etme aracı olarak da görülmelidir. İlgili olduğu durumlarda, denetimli serbestlik veya diğer kurumlar tarafından sunulabilecek eğitim, beceri geliştirme, istihdam fırsatları ve tedavi gibi diğer müdahalelerle de birleştirilmelidir.

Hükümlünün Ailesiyle Çalışma

56. Uygun durumlarda, ve ulusal mevzuat uyarınca, denetimli serbestlik kurumları, doğrudan veya diğer ortak kurumlar yoluyla, hükümlülerin ailelerine destek, danışmanlık ve bilgi sağlamalıdır.

Elektronik İzleme

57. Elektronik izlemenin denetimli serbestlikte izlemenin bir parçası olarak kullanıldığı durumlarda, rehabilitasyonu sağlamak ve vazgeçmeyi desteklemek için tasarlanan müdahalelerle birleştirilmelidir.

58. Teknolojik izleme seviyesi, işlenen suçun ağırlığı ve toplum güvenliği açısından oluşan riski göz önünde bulundurarak her bir vakada gerekenden daha büyük olmamalıdır.

Yeniden Topluma Uyum

59. Denetimli serbestlik kurumlarının hükümlülerin tahliye sonrası denetiminden sorumlu olduğu durumlarda, tahliyeye ve toplumla yeniden bütünleştirmeye hazırlamak için cezaevi makamları, hükümlüler, aileleri ve toplum ile işbirliği içinde çalışmalıdırlar. Tahliye sonrası sosyal ve mesleki bütünleşmelerini desteklemek için cezaevindeki yetkili hizmetlerle iletişim kurmalıdırlar.

60. Tutukluluk sırasında gerçekleşen yapıcı çalışma üzerine inşa ederek bakımın devamlılığını sağlamak için tahliyelerine hazırlanmada ve yeniden topluma uyumlarını planlamada yardımcı olabilmeleri açısından denetimli serbestlik kurumlarına mahkumlara gereken erişim sağlanmalıdır.

61. Erken tahliye sonrası denetim, hükümlülerin iş, ev, eğitim gibi yeniden topluma uyum ihtiyaçlarını karşılamayı ve yeniden suç işleme ve ciddi zarara neden olma riskini azaltmak için tahliye şartlarına uyumu sağlamayı hedeflemelidir.

Tahliye Sonrası Yardım

62. Tüm tahliye sonrası yükümlülükler yerine getirildiği anda denetimli serbestlik kurumları, ulusal mevzuatça izin verildiği durumlarda, eski hükümlülere kanuna saygılı hayatlarına devam etmelerinde yardımcı olmak için gönüllü olarak tahliye sonrası yardım sunmaya devam edebilirler.

Yabancı uyruklular ve yurtdışında ceza verilen vatandaş hükümlülerle denetimli serbestlik çalışması

63. Denetimli serbestlik kurumları, özellikle toplum denetimi ve yeniden yerleştirilmeye ilişkin olarak yabancı uyruklu hükümlülere erişilebilir hizmetler sağlamalıdır.

64. Yabancı uyruklu hükümlülere ilişkin denetimli serbestlik müdahalelerinin nakline yetki veren yasal hükümlerin işleyişinde, yabancı uyruklular bu konudaki

hakları hakkında bilgilendirilmelidirler. Hükümlülerin kendi ülkelerine dönmelerine ilişkin gereken denetim düzenlemelerini kolaylaştırmak için olabildiğince, bu kişilerin ülkelerindeki ilgili denetimli serbestlik kurumu veya kurumlarıyla devam eden yakın işbirliği kurulmalı ve sürdürülmelidir.

65. Denetimli serbestlik kurumları, ulusal makamların izniyle, kendilerince bilinen yurtdışında yaptırma çarptırılmış vatandaşlarıyla iletişimi ve onlara desteği kolaylaştırmayı ve geri dönüşlerinde ilgili destek kurumlarından yararlanmaları için onları teşvik etmeyi hedeflemelidir.

Bölüm V

Denetim süreci

Belirleme

66. Denetim öncesinde ve sırasında gerekmesi halinde, hükümlülerin, riskleri, olumlu etkenleri ve ihtiyaçları, bu ihtiyaçları karşılamak için gereken müdahaleleri ve hükümlülerin bu müdahalelere cevap vermelerini içeren bireysel vakaların sistematik ve tam bir değerlendirmesini içeren bir belirleme yapılmalıdır.

67. Uygun durumlarda, hükümlülerin resmi belirlemeye aktif şekilde katkıda bulunması sağlanmalıdır. Bu, hükümlülerin görüşlerine ve kişisel isteklerine, ayrıca kişisel güçlerine ve daha fazla suç işlemekten kaçınmaya yönelik sorumluluklarına gereken ağırlığı vermeyi içerir.

68. Hükümlüler, belirleme sürecinden ve sonuçlarından haberdar edilmelidirler.

69. Belirleme devam eden bir süreçtir ve doğruluğu ve ilgililiği periyodik olarak incelenmelidir.

70. Belirleme aşağıdaki durumlarda tavsiye edilir:

a. Uygun yaptırım veya tedbirin belirlenmesi sırasında veya resmi ceza davasından uzaklaşma düşünülmesi halinde;

b. Denetim döneminin başlangıcında;

c. Hükümlünün hayatında belirli değişikliklerin olduğu zamanlarda;

d. Denetimin niteliği veya seviyesinde değişiklik yapılması düşünöldüğünde;

e. Denetim tedbirinin bitiminde.

71. Çalışanlar, bu kurallara uygun belirlemeler yapmak üzere eğitilmelidir. Ulusal sistemlerin belirleme belgelerini kullanmaları halinde, çalışanlar bunların potansiyel değerini ve sınırlılıklarını anlamak ve bunları mesleki yargılarına destek olarak kullanmak için eğitilmelidirler.

Planlama

72. yetkili makamlar tarafından tüm yaptırımların ve tedbirlerin uygulanması için bir çalışma planı hazırlanmalı ve bu vaka kaydına eklenmelidir. Bu plan denetimli serbestlik kurumunun çalışmasına rehberlik etmeli ve çalışanlar ile hükümlülerin belirlenen hedeflere yönelik ilerlemeyi belirlemelerini sağlamalıdır.

73. Çalışma planı hükümlüyle tartışılmalı ve, mümkün olduğu ölçüde, bu konuda anlaşılmalıdır.

74. Plan, ilk belirlemeye dayanmalı ve gerçekleştirilecek müdahaleleri belirlemelidir.

75. Belirlemenin incelendiği zamanlarda, çalışma planı gerektiği gibi buna bağlı olarak gözden geçirilmelidir.

Müdahaleler

76. Müdahaleler, rehabilitasyonu ve suç işlemeyi bitirmeyi hedeflemeli ve bu nedenle yapıcı ve verilen yaptırım veya tedbire orantılı olmalıdır.

77. Denetimli serbestlik kurumları, disiplinler arası yaklaşıma ve ilgili araştırmalardan edinilen sağlam bilgiye dayanan yöntemler çeşitliliğini kullanabilmelidir.

78. Hükümlüler, önerilen müdahaleler konusunda önceden tamamen bilgilendirilmelidir. Bu müdahalelere aktif katılımlarını sağlamak için her türlü çaba gösterilmelidir.

79. Müdahaleleri düzenlerken ve sevk ederken, denetimli serbestlik kurumları, uygun durumlarda, destek kurumlarını çağırmalıdır.

80. Bir hükümlüyle çalışmaya katkıda bulunan kişilerin sayısına bakılmaksızın, her vakada görevi genel çalışma planını belirlemek, ayrıntılandırmak ve koordine etmek ve hükümlüyle iletişimi ve uyumu sağlamak olan bir çalışan üyesi sorumlu olarak belirlenmelidir. Bu özellikle hükümlülerin birden çok müdahaleye tabi oldukları veya birden çok kurumun dahil olduğu durumlarda önemlidir.

Değerlendirme

81. Her bir hükümlünün gösterdiği ilerleme, düzenli aralıklarla değerlendirilmeli ve bu işlem denetimin kalanında çalışma planını etkilemelidir. Değerlendirme vaka kaydının ve, gerektiğinde karar merciine verilen takip raporunun bir parçasını oluşturmalıdır.

82. Değerlendirme, kabul edilen çalışma planının tanımlandığı, yürürlüğe konduğu ve amaçlanan sonuçlara ulaştığı ölçüyü de yansıtmalıdır. Denetimli serbestlik kurumları, uygun durumlarda, denetimi değiştirmek veya sonlandırmak için karar merciine başvurabilmelidir.

83. Hükümlünün denetimin ilgisine ilişkin görüşü, değerlendirmeye dahil edilmelidir.

84. Denetim döneminin sonunda, bir nihai değerlendirme yapılmalıdır. Hükümlüler, bu değerlendirmenin vaka kayıtlarında kalacağından ve gelecekte bunlara başvurulabileceğinden haberdar edilmelidirler.

Uygulama ve Uyma

85. Denetimli serbestlik kurumları, hükümlülerin denetimlerine ve verilen şartlara aktif olarak uymalarını sağlamak için çalışmalıdır. Hükümlülerin işbirliğini kazanmada, sadece uymama yaptırımları olasılığına güvenmemelidir.

86. Hükümlüler, kendilerinden ne beklendiği, denetimli serbestlik çalışanlarının görevleri ve sorumlulukları ve uymama sonuçları konusunda tamamen bilgilendirilmelidirler.

87. Hükümlülerin verilen şartlardan herhangi birine uymamaları halinde, denetimli serbestlik çalışanları aktif bir şekilde ve derhal cevap vermelidirler. Cevap, uymama koşullarının hepsini göz önünde bulundurmalıdır.

Kayıt, Bilgi ve Gizlilik

88. Tüm denetimli serbestlik kurumları, çalışmalarının resmi, doğru ve güncel kayıtlarını tutmalıdır. Bu kayıtlar, tipik olarak yaptırım veya tedbirin uygulanmasına ilişkin ilgili bireylerin kişisel bilgilerini, bunların kurumla iletişimlerini ve onlara ilişkin üstlenilen işi içermelidir. Bunlar ayrıca belirleme, planlama, müdahale ve değerlendirmeyi de kaydetmelidir.

89. Kayıtlar, ulusal mevzuatça belirlendiği üzere gizlilik ve veri koruma ilkelerine tabidir. Gizli bilgiler, diğer ilgili kurumlarla sadece kesin ele alma usullerine dayanarak paylaşılmalı ve açıkça belirlenmiş amaçlarla kullanılmalıdır.

90. Kayıtlar, sorumluluğu sağlamada önemli bir araçtır. Yöneticiler tarafından düzenli olarak kontrol edilmeli ve gerektiği zaman resmi denetleme ve izlemeye hazır olmalıdır.

91. Denetimli serbestlik kurumları, üstlenilen çalışma, hükümlülerin gösterdikleri ilerleme ve uyma ölçüleri konusunda adli ve diğer yetkili makamlara hesap verebilmelidirler.

92. Hükümlüler, ulusal mevzuatça öngörüldüğü ve başkalarının mahremiyet hakkını ihlal etmeyecek ölçüde kendileri hakkında tutulan vaka kayıtlarına erişim sahibi olmalıdırlar.

Bölüm VI

Denetimli Serbestlik Kurumlarının Diğer Çalışmaları

Mağdurlarla Çalışma

93. Denetimli serbestlik kurumlarının suç mağdurlarına hizmet sağladığı durumlarda, ihtiyaçlarının çeşitliliğini tam olarak dikkate alarak, işlenen suçun sonuçlarıyla başa çıkmalarına yardımcı olmalıdır.

94. Uygun durumlarda, denetimli serbestlik kurumları, mağdurların ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamak için mağdur destek hizmetleriyle birlikte hareket etmelidir.

95. Denetimli serbestlik kurumlarının mağdurlarla iletişimde olduğu ve/veya onların görüşlerini istediği durumlarda, mağdurlar, hükümlülere yaptırım uygulanmasına ilişkin kararların sadece belirli bir mağdura verilen zarara dayanarak değil bir dizi unsura dayanarak alındığı açıkça bildirilmelidir.

96. Denetimli serbestlik kurumlarının doğrudan mağdurlarla çalışmadığı durumlarda bile, müdahaleler mağdurların haklarına ve ihtiyaçlarına saygı göstermeli ve hükümlülerin mağdura verilen zararın farkındalığını artırmayı ve bu zararın sorumluluğunu almalarını hedeflemelidir.

Onarıcı Adalet Uygulamaları

97. Denetimli serbestlik kurumlarının onarıcı adalet süreçlerine dahil olduğu durumlarda, hükümlülerin, mağdurların ve toplumun hakları ve sorumlulukları açıkça tanımlanmalı ve kabul edilmelidir. Denetimli serbestlik çalışanlarına uygun eğitim sağlanmalıdır. Belirli bir müdahalenin kullanıldığı durumlarda, temel amaç yapılan hatayı telafi etmek olmalıdır.

Suç Önleme

98. Ulusal mevzuatça öngörüldüğü durumlarda, denetimli serbestlik kurumlarının uzmanlıkları ve deneyimleri suç azaltma stratejilerinin geliştirilmesinde kullanılmalıdır. Bu, ortak müdahaleler ve ortaklıktan yararlanmayı içerebilir.

Bölüm VII

Şikayet Usulleri, Denetleme ve İzleme

99. Denetimli serbestlik uygulamasına ilişkin şikayetleri soruşturmak ve bunlara cevap vermek için ulusal mevzuat açık, erişilebilir ve etkin usuller öngörmelidir.

100. Bu usuller adil ve tarafsız olmalıdır.

101. Tüm vakalarda, müşteki süreç ve soruşturma bulguları konusunda gerektiği şekilde bilgilendirilmelidir.

102. Denetimli serbestlik kurumları, kendi uygulamalarını izlemek ve geliştirmek ve bunun gereken standartları karşılamasını sağlamak için güvenilir sistemlerin mevcut olmalarını sağlamalıdır.

103. Denetimli serbestlik kurumları, yetkili makamlara hesap verir ve düzenli hükümet denetimine ve/veya bağımsız izlemeye tabi olmalı ve bu tetkiklerde tamamen işbirliği yapmalıdır. Bağımsız izleme birimlerinin bulguları kamuya açıklanmalıdır.

Bölüm VIII

Araştırma, Değerlendirme, Medya ve Kamuyla Birlikte Çalışma

104. Denetimli serbestlik politikası ve uygulaması olabildiğince delile dayalı olmalıdır. Makamlar, titiz araştırma ve değerlendirme için gereken kaynakları sağlamalıdır.

105. Mevcut kanunların, politikanın ve uygulamanın revizyonu, uluslararası kabul edilmiş standartları karşılayan sağlam bilimsel bilgi ve araştırmaya dayanmalıdır.

106. Medya ve kamuya, denetimli serbestlik kurumları tarafından yürütülen çalışma hakkında düzenli olarak gerçek bilgiler sağlanmalıdır. Bunlar, denetimli serbestlik kurumları olarak toplumdaki rolleri ve değerlerinin daha iyi anlaşılmasını teşvik etmek için çalışmanın amacı ve sonuçları hakkında bilgilendirilmelidir.

107. Yetkili makamlar, denetimli serbestlik alanındaki gelişmeler hakkında düzenli raporlar yayımlamaya teşvik edilmelidir.

108. güveni artırmak ve denetimli serbestlik standartlarını ve uygulamalarını geliştirmek için denetimli serbestlik kurumlarının politikası ve uygulaması beyanları, hem ulusal hem de uluslararası olarak, diğer kurumlara, hizmet kullanıcılarına ve genel kamuya hazır edilmelidir.

CM/Rec(2010)1 Nolu Tavsiye Kararına Ek II

Kullanılan Terimler Sözlüğü

Tahliye sonrası yardım, bir hükümlünün, gönüllülük temelinde ve tutukluluktan salıverilmesinden sonra, yapıcı, planlı ve denetimli bir şekilde yeniden toplum içine bütünleştirilmesi süreci anlamına gelir. Bu kurallarda terim, gözaltından salıverilmeden sonra yasal katılım anlamına gelen “yeniden topluma uyum” teriminden ayrılmıştır.

Belirleme, bir müdahale planlamadan ve/veya adli veya diğer yetkili makamlara danışmanlık sağlamadan önce bir hükümlünün risklerini, ihtiyaçlarını ve güçlü yönlerini hesaplama süreci anlamına gelir. Ek olarak, belirleme suç işleme nedenlerini ve tekrarlanma olasılığını azaltmak için tedbir alınıp alınamayacağını tanımlamaya çalışır.

Yardım, kontrolün yanı sıra denetim sürecinin ayrılmaz bir parçası olarak görülmelidir. Genellikle aşağıdaki hizmetlerden birini veya daha fazlasını kapsar: ev bulma, istihdam, eğitim konularında yardım sağlama, aile desteği sağlama, vb. Bazı hukuk sistemlerinde, ayrı kurumlar tarafından sağlanabilir.

Şikayet, hem adli bir makama bir başvuruda bulunmayı hem de idari bir birime temyizde bulunmayı ifade eder.

Toplum yaptırımları ve tedbirleri, hükümlüleri toplumda tutan ve şartlar ve/veya yükümlülüklerin verilmesi yoluyla hürriyetlerine bazı kısıtlamalar getiren yaptırımlar ve tedbirler anlamına gelir. Terim, adli veya idari bir makam tarafından verilen herhangi bir yaptırımı ve bir yaptırıma ilişkin bir karardan önce veya karar yerine alınan herhangi bir tedbiri, ve ayrıca bir cezaevi kurumu dışında hapis cezasının uygulanması yollarını tanımlar.

Şartlar ve yükümlülükler, karar merciince verilen yaptırım veya tedbire bütünleyici olan gereklilikler anlamına gelir.

Kontrol, hükümlünün bir yaptırım veya tedbir tarafından verilen şartlar veya yükümlülüklerle uyulup uyulmadığını veya buna uyulmasını sağlamayı belirlemekle

sınırlı faaliyetler anlamına gelir. Bu faaliyetler, genellikle uymama durumunda daha sıkı yaptırımların veya tedbirlerin kullanımını veya kullanılacağı tehdidini içerir. Kontrol kavramı, denetim kavramından daha dardır.

Suçun önlenmesi, cezai adalet sistemi teşkilatları ve diğer yetkili teşkilatlar tarafından uygulanan ve suçu önlemeyi (veya, daha makul biçimde, azaltmayı) amaçlayan politikalar ve uygulamalardır.

Karar merci, bir toplum yaptırımını veya tedbirini vermek veya iptal etmek veya bunun şartlarını ve yükümlülüklerini değiştirmek üzere kanun tarafından yetkilendirilmiş adli, idari veya diğer makamlar anlamına gelir.

Suç işlemeyi bitirme, cezai adalet teşkilatlarının müdahalesi olsun veya olmasın, beşeri sermayelerinin (bireysel becerileri ve bilgileri gibi) ve sosyal sermayelerinin (istihdam, aile, sosyal bağlantılar ve ilişkiler ve sivil topluma katılım gibi) geliştirilmesi yoluyla hükümlülerin suç işleme faaliyetlerini sona erdirdikleri ve suçtan arınmış bir hayatı sürdürdükleri süreç anlamına gelir. **Erken tahliye**, geçici tahliye, şartlı tahliye, veya şartlı af gibi hapis cezasının tamamının çekilmesinden önce cezaevinden salıverilmenin tüm türlerini kapsar.

Değerlendirme, belirlenen hedeflerin başarıldığı ölçünün baştanbaşa incelenmesidir. Bu süreçte, bir sonraki aşamada ne yapılması gerektiğine dair kararlar alınır.

Uygulama, bir toplum yaptırımının veya tedbirinin düzgün şekilde infaz edilmesini sağlamak için denetimli serbestlik kurumunun çalışmasının uygulamalı yönlerinin yerine getirilmesi anlamına gelir.

Müdahale, hükümlüleri daha başka suç işleme yolundan çıkarmak ve onların kanunlara saygılı hayatlar yaşamalarına yardım etmek için hükümlüleri denetlemek, tedavi etmek, onlara yardım etmek veya rehberlik etmek üzere gerçekleştirilen eylemler anlamına gelir. Bu nedenle, müdahale bilgi sağlamak veya rapor yazmak anlamına gelmez.

Adli makam, bir mahkeme, bir hakim veya bir savcı anlamına gelir.

Ulusal mevzuat, sadece ulusal yasamacı tarafından kabul edilen birincil kanunlar değil aynı zamanda, bu kanun oluşturan türlerin ulusal hukuk sisteminde kabul edildiği ölçüde, diğer bağlayıcı düzenlemeler ve emirler, ve ayrıca mahkemelerin içtihatları anlamına gelir.

Hükümlü, bir ceza kanunu ihlalini işleyen veya işlediği iddia edilen kişi anlamına gelir. Bu tavsiye kararının amacı için ve masumiyet karinesini ve adli bir kararla suçun sabit görülmesini haleldar etmeden, “hükümlü” terimi hakkında ceza davası açılan herkesi kapsayacak şekilde anlaşılmalıdır.

Tahliye sonrası denetim, erken tahliye dönemi sırasında denetim anlamına gelir.

Denetimli serbestlik, kanunca tanımlanan ve bir hükümlüye verilen yaptırımların ve tedbirlerin toplumda uygulanmasına ilişkindir. Hükümlünün sosyal müdahilietkatılımını ve ayrıca toplum güvenliğine katkıda bulunmayı hedefleyen denetimi, rehberliği ve yardımı içeren bir faaliyet ve müdahale yelpazesini içerir.

Denetimli serbestlik kurumu, yukarıdaki görev ve sorumlulukları uygulamak üzere kanunca belirlenen herhangi bir birim anlamına gelir. Ulusla sisteme bağlı olarak, denetimli serbestlik kurumunun çalışması, bilinçli ve adil kararlara ulaşmalarına yardım etmek için adli ve diğer karar mercilerine bilgi ve danışmanlık sağlamayı; tahliyelerine ve yeniden topluma uyumlarına hazırlamak için gözaltındayken hükümlülere rehberlik ve destek sağlamayı; erken tahliyeye tabi kişilerin gözlemlenmesini ve bunlara yardımı; onarıcı adalet müdahalelerini; ve suç mağdurlarına yardım sunmayı da içerebilir.

Rehabilitasyon, suç işlemeyi bırakmayı desteklemeyi ve bir hükümlüyü yasalara saygılı bir kişi konumuna geri getirmeyi hedefleyen geniş müdahale yelpazesini gösteren geniş bir kavramdır.

Yeniden yerleştirme tutukluluk döneminde başlar. Hükümlünün olumlu ve gözetimli bir şekilde tekrar toplumla bütünleştirilmesi sürecidir. Bu kurallarda yeniden yerleştirme, hükümlünün cezaevinden ayrıldıktan sonraki ancak hala belirli yasal

yükümlülüklerine tabi olduğu denetim dönemini – örneğin, şartlı tahliye dönemini – ifade eder. “Tahliye sonrası yardım”dan ayrılmalıdır.

Onarıcı adalet, birkaç önde gelen varsayıma dayanan yaklaşımları ve programları içerir:

a. Suça cevap, mağdurun uğradığı zararın olabildiğince çoğunu tazmin etmelidir;

b. Hükümlülerin davranışlarının kabul edilemez olduğunu ve davranışlarının mağdur ve toplum açısından gerçek sonuçlarının olduğunu anlamaları sağlanmalıdır;

c. Hükümlüler hareketlerinin sorumluluğunu kabul edebilirler ve etmelidirler;

d. Mağdurların ihtiyaçlarını dile getirme ve hükümlünün telafi etmesi için en iyi yolu belirlemeye katılma fırsatları olmalıdır

e. toplumun bu sürece katılma sorumluluğu vardır.

Denetim, hem hükümlüyü toplum içinde tutmayı amaçlayan uygulayıcı makam tarafından veya bu makam adına gerçekleştirilen yardım faaliyetlerini hem de gerektiği durumlarda kontrol dahil olmak üzere, hükümlünün verilen şartları veya yükümlülükleri yerine getirmesini sağlamak için gerçekleştirilen eylemleri ifade eder. Denetim zorunlu veya gönüllü (hükümlünün talebi üzerine) olabilir.

Mağdur, ceza kanununun ihlali olan fiiller veya ihmallerin neden olduğu fiziksel veya zihinsel yara, duygusal acı veya ekonomik kayıp dahil olmak üzere bir zarar gören gerçek kişi anlamına gelir. “mağdur” terimi ayrıca, uygun hallerde, doğrudan mağdurun birinci derece ailesini veya bakmakla yükümlü olduğu kişileri de içerir.

Gönüllü, bu iş için ücret almadan denetimli serbestlik faaliyetlerini yürüten kişi anlamına gelir. Bu, gönüllülere çalışmalarının giderlerini karşılayacak küçük meblağda ödemeleri yapmayı hariç tutmaz.